

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

Katowice, 8 sierpnia 2016 r.

RKT-61-11/14/AD/BP

DECYZJA Nr RKT-5/2016

Stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.: Dz. U. z 2007 r. Nr 99, poz. 660; Nr 171, poz. 1206; Dz. U. z 2008 r. Nr 157, poz. 976, Nr 223, poz. 1458, Nr 227, poz. 1505; Dz. U. z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 157, poz. 1241; Dz. U. z 2011 r. Nr 34, poz. 173) w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko **Tomaszowi Ferdynowi, prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu,**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nieprzekazywanie konsumentom przez kredytodawcę danych, o jakich mowa w art. 13 ust. 1 i 2 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.), na formularzu informacyjnym w formie określonej w załączniku nr 1 do tej ustawy, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**

II. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktyki** polegające na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat:

1. imienia i nazwiska kredytodawcy, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

2. terminu oraz sposobu odstąpienia konsumenta od umowy, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 15 w związku z art. 53 ust. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

3. organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.)

a poprzez to stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie ich stosowania;**

III. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy

założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206 ze zm.), a poprzez to stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**

IV. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat terminu wypłaty kredytu, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.), a poprzez to stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 listopada 2014 r.**

V. na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **umarza się w części jako bezprzedmiotowe** wszczęte z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem podejmowania przez **Tomasza Ferdyna prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu** bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat:

1. warunków, na jakich odsetki za nieterminową spłatę zobowiązania mogą ulec zmianie, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

2. skutków braku płatności, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

3. sposobu zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

4. możliwości korzystania z pozasądowego rozstrzygania sporów oraz zasadach dostępu do tej procedury, jeżeli takie prawo przysługuje konsumentowi, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 20 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.)

a poprzez to mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

VI. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się** na Tomasza Ferdyna prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu **kary pieniężne** w wysokości:

1. 1083 PLN (słownie: jednego tysiąca osiemdziesięciu trzech złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I. sentencji niniejszej decyzji,

2. 2166 PLN (słownie: dwóch tysięcy stu sześćdziesięciu sześciu złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie II. sentencji niniejszej decyzji,

3. 1083 PLN (słownie: jednego tysiąca osiemdziesięciu trzech złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie III. sentencji niniejszej decyzji,

4. 433 PLN (słownie: czterystu trzydziestu trzech złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie IV. sentencji niniejszej decyzji,

VI. na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 23), w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uwzględniając wynik przeprowadzonego postępowania antymonopolowego, postanawia się obciążyć Tomasza Ferdyna prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie **76 PLN** (słownie: siedemdziesięciu sześciu złotych), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także „Prezesem Urzędu”), na podstawie otrzymanej skargi konsumentkiej, zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające (RKT-403-10/13/AD) mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Tomasza Ferdyna prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu (zwanego dalej także „przedsiębiorcą” lub „kredytodawcą”). W toku przedmiotowego postępowania powzięto podejrzenie, iż przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów opisane w sentencji niniejszej decyzji. W tych okolicznościach, Postanowieniem nr 1 z 15 października 2014 r. (dowód: karty nr 2-3) wszczęto z urzędu przedmiotowe postępowanie.

W toku niniejszego postępowania, w odpowiedzi na postawione zarzuty, przedsiębiorca przedstawił swoje stanowisko w sprawie w pismach z 31 października 2014 r. (dowód: karty nr 59-87), 2 stycznia 2015 r. (dowód: karty nr 90-96) oraz 22 października 2015 r. (dowód: karty nr 109-122).

Pismem z 30 czerwca 2016 r. przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego (dowód: karta nr 147). W wyznaczonym terminie przedsiębiorca nie skorzystał z uprawnienia do zapoznania się ze zgromadzonym materiałem dowodowym.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Tomasz Ferdyn prowadzi działalność gospodarczą pod firmą „AUREUS Tomasz Ferdyn” w Bytomiu polegającą m.in. na udzielaniu kredytów (kod PKD: 64.92.Z). Oddziały, w których prowadzona jest działalność gospodarcza przez przedsiębiorcę zlokalizowane są w Bytomiu oraz Bielsku-Białej (dowód: karta nr 129).

Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy pożyczek konsumenckich w oparciu o wzór „Umowy o pożyczkę gotówkową”, który jest stosowany w obrocie od 20 lipca 2011 r. (dowód: karty nr 13-33). Wzór ten był wielokrotnie modyfikowany w późniejszym czasie. Do stosowanego wzoru dołączany jest regulamin udzielania pożyczek pieniężnych, umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie, deklaracja wekslowa, deklaracja wekslowa dotycząca

weksła in blanco na zabezpieczenie kary umownej, zgoda na obciążanie rachunku oraz wniosek o udzielenie pożyczki gotówkowej.

Przedstawiony przez przedsiębiorcę w piśmie z 26 kwietnia 2013 r. komplet trzech faktycznie zawartych umów kredytu konsumenckiego nie zawierał formularzy informacyjnych (dowód: karty nr 12-32). Jeden egzemplarz formularza informacyjnego został przez przedsiębiorcę przedstawiony w piśmie z 11 października 2013 r., stanowiąc załącznik do jednego z kompletu trzech faktycznie zawartych umów kredytu konsumenckiego (dowód: karty nr 35-57). Egzemplarz tego formularza nie był jednak wypełniony jakimikolwiek informacjami, a w szczególności kompletem informacji określonym w art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm. – zwanej dalej także „ukk”) (dowód: karty nr 54-57). Ponadto, do przekazanych w ostatniej kolejności umów kredytu konsumenckiego, zawartych na podstawie wzoru umownego w wersji obowiązującej od 1 listopada 2014 r., nie zostały w ogóle dołączone formularze informacyjne, o których mowa w art. 14 ust. 1 ukk (dowód: karty nr 110-121).

Przekazane przez przedsiębiorcę umowy nie zawierały informacji na temat imienia i nazwiska kredytodawcy. W nagłówku wszystkich faktycznie zawartych umów przedsiębiorca zawarł następujące sformułowanie: „Umowa o pożyczkę gotówkową (...) zawarta (...) pomiędzy (...) a firmą AUREUS z siedzibą w Bytomiu”. Ponadto, żadna z przekazanych przez przedsiębiorcę umów, w tym także żaden z dołączonych do nich regulaminów, nie zawierała informacji na temat organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów. Równocześnie ustalono, iż umowy pożyczki były zawierane na okres 30 dni (dowód: karty nr 13-32, 36-58, 62-88 oraz 110-121).

Wszystkie przedstawione przez przedsiębiorcę umowy zawierają w swojej treści postanowienie punktu 15 zd. 4 i 5, dotyczące ustawowego prawa do odstąpienia od umowy kredytu konsumenckiego. Zgodnie z tym postanowieniem „Odstąpienie jest skuteczne, jeżeli łącznie z w/w. oświadczeniem Pożyczkobiorca zwróci kwotę pożyczki. W razie odstąpienia opłata przygotowawcza oraz koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia nie podlegają zwrotowi” (dowód: karty nr 13-32, 36-58, 62-88 oraz 110–121).

Analiza przedstawionych egzemplarzy faktycznie zawartych umów pozwoliła na ustalenie, iż w okresie od lipca 2011 r. do kwietnia 2014 r. zawierały one następujące postanowienie dotyczące odstąpienia od umowy: „Pożyczkobiorca może odstąpić od umowy bez podania przyczyn, w terminie 10 dni od jej zawarcia” – pkt 15 zd. 1 (dowód: karty nr 13-32, 36-58). W toku prowadzonego postępowania, przedsiębiorca dokonał zmiany stosowanego wzorca umowy, wprowadzając następujące postanowienie „Pożyczkobiorca może odstąpić od umowy bez podania przyczyn, w terminie 14 dni od jej zawarcia” (pkt 15 zd. 1). Powyższa zmiana została dokonana wraz z wprowadzeniem z dniem 1 kwietnia 2014 r. modyfikacji do wykorzystywanego wzorca umowy pożyczki (dowód: karty nr 62-88, 90, 110–121).

Ponadto, we wszystkich przedstawionych przez przedsiębiorcę umowach zawartych z konsumentami w oparciu o wykorzystywane przez niego wzorce umowne znajdują się następujące postanowienia umowne:

„11. W przypadku zwłoki w spłacie pożyczki, pobierane będą odsetki umowne w wysokości nieprzekraczającej czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym. W dniu zawarcia umowy strony ustalają odsetki umowne w wysokości *** w stosunku rocznym. Oprocentowanie to może ulegać zmianie wraz ze zmianą wysokości stopy kredytu lombardowego NBP bez konieczności dokonywania zmian do niniejszej umowy”.

„12. W przypadku nie wykonania przez Przedsiębiorcę zobowiązań wynikających z umowy, będzie on zobowiązany do poniesienia następujących kosztów: (...)”.

„13. Zabezpieczenie pożyczki stanowią ruchomości będące własnością pożyczkobiorcy przewłaszczone na rzecz Pożyczkodawcy odrębną umową, weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową lub obie te formy zabezpieczenia, w zależności od uznania Pożyczkodawcy”.

Ponadto, Regulamin Udzielania Pożyczek Pieniężnych, stosowany przez przedsiębiorcę zawiera następujące postanowienia:

„3. W przypadku braku spłaty pożyczki w określonym w umowie terminie:

- a) Pożyczkodawca ma prawo zaspokojenia swojego roszczenia z ustanowionych zabezpieczeń,
- b) Pożyczkodawca pobiera odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości określonej w umowie,
- c) Pożyczkobiorca poniesie dodatkowe koszty zw. z czynnościami windykatorów określone w umowie.

4. Pożyczkobiorca, w przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z umowy, poniesie dodatkowe koszty postępowania sądowego i postępowania egzekucyjnego określone w obowiązujących przepisach prawa, tj. Ustawa z dnia (...)” (dowód: karty nr 13-32, 36-58, 62-88 nr 110–121).

Ustalono ponadto, iż wzory umów pożyczki stosowane przez przedsiębiorcę od 20 lipca 2011 r. do 1 kwietnia 2014 r., jak też zawarte na ich podstawie umowy, zawierały w punkcie 1 postanowienie umowne, zgodnie z którym: „Pożyczkodawca udziela Pożyczkobiorcy, na warunkach określonych poniżej, pożyczki w wysokości (...)”, która to wysokość każdorazowo uwzględniała również kredytowane koszty pożyczki (dowód: karty nr 13-32, 36-58).

Stosowany przez przedsiębiorcę w okresie od września 2012 r. do marca 2014 r. wzór „Umowy o Pożyczkę Gotówkową” zawierał również następującą klauzulę „Pożyczkobiorca oświadcza, iż podpisując umowę kwituje tym samym odbiór całej kwoty pożyczki w gotówce (...)” – pkt 3 (dowód: karty nr 35-58).

W czasie prowadzenia niniejszego postępowania przedsiębiorca dokonał zmiany brzmienia powyżej przytoczonego postanowienia, dodając następujące określenie: „Pożyczkodawca oświadcza, że przekaże Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki w wysokości określonej w punkcie 1 pomniejszoną o koszty Pożyczki (...)”. Postanowienie to zostało wprowadzone we wzorzec umowy stosowanym przez przedsiębiorcę od 1 kwietnia 2014 r. Następnie to postanowienie otrzymało brzmienie „2. Pożyczkodawca oświadcza, że przekaże Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki (...) w dniu podpisania umowy, a pożyczkobiorca odbiór w/w kwoty kwituje podpisem” (dowód: karty nr 62-88, 90, 110–121).

Zawierane przez przedsiębiorcę w okresie od kwietnia 2014 r. do października 2014 r. umowy pożyczki wiązały się z przekazaniem kwoty pożyczki na konto pożyczkobiorcy – „2. Pożyczkodawca oświadcza, że przekaże Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki (...) na konto wskazane przez Pożyczkobiorcę w dołączonym wniosku”. Stosowany w tym okresie wzór umowy pożyczki, a także faktycznie zawarte na jego podstawie umowy nie zawierały jednak terminu w jakim pożyczkodawca zobowiązany był do wypłaty kredytu na rzecz pożyczkobiorcy (dowód: karty nr 62-88, 90). W 2015 r. przedsiębiorca zawarł z konsumentami [...] umowy pożyczki (dowód: karta nr 133).

Przychód przedsiębiorcy z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej (pozarolnicza działalność gospodarcza) w 2015 r. wyniósł [...] zł (słownie: [...]). Przychód przedsiębiorcy ustalono na podstawie zeznania PIT-36L o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty w roku podatkowym 2015 (dowód: karty nr 141-143).

Prezes Urzędu zważył, co następuje

W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy doszło do naruszenia **interesu publicznoprawnego**. Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów ma zatem charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań sprzecznych z przepisami prawa naruszony został interes publiczny. Ma to miejsce w szczególności wtedy, gdy określonymi działaniami dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy wywołują one na rynku niekorzystne zjawiska (wyrok Sądu Antymonopolowego z 24 października 1991 r., sygn. akt XV Amr 8/90).

W ocenie Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli lub też mogli zawrzeć z przedsiębiorcą umowę kredytu konsumenckiego. Objęte zarzutami działania przedsiębiorcy wymierzone są w szeroki i bliżej nieokreślony krąg uczestników rynku, ponieważ są one skierowane do członków określonej zbiorowości tj. wszystkich rzeczywistych i potencjalnych kontrahentów przedsiębiorcy. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. W tym stanie rzeczy uznać należy, że w niniejszej sprawie miało miejsce naruszenie przez przedsiębiorcę interesu publicznoprawnego, co uzasadnia ocenę jego zachowania na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających **zbiorowe interesy konsumentów**. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w tym m.in. naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz nieuczciwe praktyki rynkowe. Art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje natomiast, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ww. ustawy jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, zgodnie z art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 380 ze zm. – zwanej dalej także „k.c.”) w związku z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Uznanie określonego działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały kumulatywnie następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- zachowanie przedsiębiorcy nosi znamiona bezprawności,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem „przedsiębiorcy” należy m.in. rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 584 ze zm.) tj. osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną nie będącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). Działalnością gospodarczą jest zgodnie z przepisem art. 2 tej ustawy, zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W niniejszym postępowaniu podmiot będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż prowadzi działalność na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem bez wątpienia kontroli dokonywanej na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym **Tomasz Ferdyn** przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów i jego działania mogą podlegać ocenie pod kątem naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi być spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność działania przedsiębiorcy rozumiana jako sprzeczność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa¹.

Praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów może polegać na naruszeniu przez przedsiębiorcę ciążącego na nim obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Normy chroniące konsumentów mają na celu zapewnienie równowagi między profesjonalnym uczestnikiem obrotu a konsumentem. Podstawowym instrumentem służącym realizacji tego zadania jest zapewnienie konsumentom odpowiedniego poziomu wiedzy poprzez nałożenie na przedsiębiorców szeregu obowiązków informacyjnych. „Konsument ma prawo do kompletnej i jednoznacznej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesu prawnego w warunkach globalizacji (masowości) obrotu prawnego i wielości ofert na rynku, które nie zawsze posługują się prawdziwymi i pełnymi informacjami, a niekiedy wprowadzają w błąd lub w sposób ukryty godzą w indywidualny i zbiorowy interes

¹ por. J. Szwejca (red.), Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, wyd. CH BECK, Warszawa 2000, s. 117–118

konsumentów” (wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2006 r., sygn. akt. III SK 7/06)². W przypadku praktyk określonych w punkcie II. i IV. sentencji decyzji zarzucono przedsiębiorcy, że nie wypełniał spoczywających na nim obowiązków polegających na konieczności umieszczenia w treści zawieranych umów kredytu konsumenckiego określonych prawem informacji.

Ponadto, w przypadku praktyki opisanej w punkcie I. sentencji decyzji, sformułowany wobec przedsiębiorcy zarzut dotyczy nieprzekazania konsumentom za pośrednictwem formularza informacyjnego kompletnych informacji o warunkach na jakich realizowane będą umowy.

Bezprawność związana z powyższymi zarzutami polega zatem na naruszaniu obowiązku podawania rzetelnych, i pełnych informacji, który to obowiązek wynika z ustawy o kredycie konsumenckim.

Praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów może polegać również na stosowaniu przez przedsiębiorcę nieuczciwych praktyk rynkowych (art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Pojęcie nieuczciwych praktyk rynkowych zostało zdefiniowane w treści ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. 2007 nr 171 poz. 1206 ze zm. – zwanej dalej także „upnpr”). Zgodnie z art. 5 ust. 1 ww. ustawy, za tego typu praktykę należy uznać działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. „Interpretując pojęcie praktyki wprowadzającej w błąd należy stwierdzić, że jest to każda praktyka, która w jakikolwiek sposób, w tym również przez swoją formę, wywołuje skutek w postaci co najmniej możliwości wprowadzenia w błąd „przeciętnego konsumenta”, do którego jest skierowana lub dociera, i która ze względu na swoją zwodniczą naturę może zniekształcić jego zachowanie rynkowe³. W przypadku praktyki określonej w punkcie III. sentencji niniejszej decyzji, przedsiębiorca dopuścił się działania wprowadzającego konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu, a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, które muszą zostać spełnione w niniejszej sprawie, aby móc uznać stosowane praktyki za bezprawne, konieczne jest dokonanie oceny poszczególnych zakwestionowanych praktyk.

Ad I. W zakresie punktu I. sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka obejmuje bezprawne działania polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nieprzekazywanie konsumentom przez kredytodawcę danych, o jakich mowa w art. 13 ust. 1 i 2 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk, na formularzu informacyjnym w formie określonej w załączniku nr 1 do tej ustawy, co stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przekazane przez przedsiębiorcę egzemplarze faktycznie zawartych z konsumentami umów, sporządzonych w oparciu o pierwotnie stosowane dwa wzorce umowy (tj. w okresie od lipca 2011 r. do sierpnia 2012 r. oraz od 1 września 2012 r. do 1 kwietnia 2014 r.) nie zawierały formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ukk. Zgodnie z tym przepisem kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi najważniejsze dane

² szerzej T. Skoczny (red.), Komentarz Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, wyd. CH BECK, Warszawa 2009, s. 969-970

³ por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9 lutego 2011 r., sygn. akt VI ACa 694/10

dotyczące udzielanego kredytu (których zakres określony został w art. 13 ust. 1 i 2 ukk) na formularzu informacyjnym, którego wzór również został wskazany w ustawie. Przepis ten, posiadający charakter bezwzględnie obowiązujący, ma stanowić gwarancję zapewnienia konsumentowi możliwości łatwego porównania ofert kredytowych, a także zapoznania się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi otrzymywanego kredytu, zaprezentowanymi w sposób jasny i przejrzysty⁴.

Zaprezentowanie w sposób przejrzysty podstawowych informacji takich jak m.in. rodzaj kredytu, oznaczenie kredytodawcy czy też czas obowiązywania umowy na formularzu informacyjnym stanowi tym samym obowiązek kredytodawcy. Konsument powinien bowiem zachować możliwość swobodnej oceny oferty kredytowej, a także dysponować łatwo dostępnym zestawem najważniejszych informacji dotyczących kredytu. Przedstawione w toku postępowania egzemplarze umów faktycznie zawartych z konsumentami w oparciu o wzorce wykorzystywane w okresie od lipca 2011 r. do września 2012 r., a także od września 2012 r. do kwietnia 2014 r. nie zawierały dołączonych do nich egzemplarzy formularzy informacyjnych, ani też innych dokumentów, które mogłyby zostać uznane za substytut formularza informacyjnego.

W załączeniu do pisma z 11 października 2013 r. przedsiębiorca przedstawił kolejne trzy egzemplarze zawartych w tym czasie umów oraz dołączył wzór formularza informacyjnego pozbawionego jednak jakichkolwiek treści – w tym również oznaczenia przedsiębiorcy). W ocenie Prezesa Urzędu nieprzedstawienie przez przedsiębiorcę, pomimo kierowanych wezwań, faktycznie sporządzonych oraz udostępnionych klientom formularzy informacyjnych świadczy o tym, iż w tamtym okresie (lipiec 2011 r. – kwiecień 2014 r.) tego typu dokumenty nie były udostępniane konsumentom w trakcie udzielania kredytu.

Do pisma 31 października 2014 r. przedsiębiorca załączył trzy egzemplarze zawartych w tamtym czasie umów, zawieranych zgodnie ze wzorcem wykorzystywanym w okresie od 1 kwietnia 2014 r. do 31 października 2014 r. Do przedmiotowych umów zostały dołączone uzupełnione formularze informacyjne, które jednak nie zawierały kompletu informacji wymaganych przez ustawę o kredycie konsumenckim. Wobec powyższego należy stwierdzić, iż obowiązek przekazywania informacji na formularzu o którym mowa w art. 14 ust. 1 ukk, nie został realizowany. Z kolei w załączeniu do pisma z 22 października 2015 r. przedsiębiorca przedstawił kolejne trzy egzemplarze zawartych z konsumentami umów, sporządzonych w oparciu o wzór umowy pożyczki obowiązujący od 1 listopada 2015 r. Komplety przekazanych wówczas dokumentów nie zawierały wymaganych na gruncie art. 14 ust. 1 ukk formularzy informacyjnych.

W oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, Prezes Urzędu stwierdził, iż stosowaną praktyką przedsiębiorcy było nieprzekazywanie konsumentom formularzy informacyjnych o których mowa w art. 14 ust. 1 ukk. Należy podkreślić, iż przedsiębiorca ma obowiązek realizować obowiązek udostępniania formularzy bez względu na wolę lub świadomość konsumenta. W ocenie Prezesa Urzędu powyższa praktyka powinna zostać zatem uznana za naruszenie obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Formularz informacyjny stanowi bowiem obok umowy o kredyt konsumencki, jedno z podstawowych źródeł pełnej informacji o warunkach udzielanego kredytu.

Stwierdzono zatem, że przedsiębiorca nie dopełniał spoczywającego na nim obowiązku informacyjnego, a zatem, że jego działania miały **charakter bezprawny**.

⁴ por. T. Czech, Komentarz do art. 14 [w:] Czech T., Kredyt Konsumencki. Komentarz, LexisNexis, Warszawa 2012

Ad II. W zakresie punktu II. sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczy naruszenia przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji na temat zawieranej umowy. Niedopełnienie wskazanego obowiązku nastąpiło w związku ze stosowaniem wzorca „Umowy Pożyczki Gotówkowej”. Zgodnie bowiem z treścią art. 30 ust. 1 pkt 1 i 21 ustawy z o kredycie konsumenckim umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać m.in. imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego, a także informację o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów. Ponadto, zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 15 ukk, umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać również rzetelne informacje na temat terminu, sposobu oraz skutków odstąpienia konsumenta od umowy jak też obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym. Powyższe informacje powinny uwzględniać kształt uregulowań zawartych w rozdziale 5 ustawy o kredycie konsumenckim.

1. Art. ust. 1 pkt 1 ukk nakłada na przedsiębiorcę obowiązek umieszczenia w umowie o kredyt konsumencki informacji na temat oznaczenia przedsiębiorcy. Powyższy przepis posiada charakter bezwzględnie obowiązujący, w związku z czym przedsiębiorca formułujący wzór umowy pożyczki, który ma być stosowany w jego działalności, nie może ukształtować jego treści z pominięciem powyższych dyrektyw. Oznaczenie przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą powinno zatem zawierać jego imię oraz nazwisko. Należy wskazać, iż zgodnie z art. 43² k.c. przedsiębiorca działa pod firmą. Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko (art. 43⁴ zd. 1 k.c. zd. 1). Tak sformułowane oznaczenie przedsiębiorcy, zawierające pełne imię oraz nazwisko stanowi jedyny element obligatoryjny wykorzystywanej firmy⁵. W związku z powyższym, sporządzona przez przedsiębiorcę umowa kredytu konsumenckiego musi zawierać pełne dane umożliwiające jego identyfikację, w tym przede wszystkim jego imię i nazwisko. Wymóg ten stanowi gwarancję, iż konsument zawierając umowę kredytu konsumenckiego będzie posiadał pełną wiedzę co do podmiotu będącego w tym stosunku kredytodawcą.

Ww. przedsiębiorca prowadząc swoją działalność stosuje w nagłówku wzorca umowy pożyczki oznaczenie stron o następującej treści: „Umowa o pożyczkę gotówkową (...) zawarta (...) pomiędzy (...) a firmą AUREUS z siedzibą w Bytomiu”. Powyższy sposób oznaczenia stron wykorzystywany jest przez przedsiębiorcę również w treści obecnie funkcjonującego wzoru umowy pożyczki. Należy wskazać, iż zawierana umowa pożyczki w każdych okolicznościach powinna zawierać precyzyjne oznaczenie strony, nawet w sytuacji gdy niektóre z wymaganych informacji mogą zostać podane w formie podpisu pod umową.

W celu spełnienia wobec konsumenta wszystkich obowiązków informacyjnych związanych z zawieraną umową, niezbędne jest podanie w treści umowy pełnego oznaczenia przedsiębiorcy. Nie jest dopuszczalne posługiwanie się firmą przedsiębiorcy, która zawierałaby jedynie niektóre z wymaganych elementów⁶. W obliczu wskazanych powyżej wymogów jakie musi spełniać umowa kredytowa, a także oznaczenie kredytodawcy będące jej częścią, należy wskazać, iż przedsiębiorca w sposób nieprawidłowy kształtował przedstawiane konsumentom umowy pożyczki. Niedopuszczalne jest bowiem umieszczenie w treści umowy określenia, iż umowa kredytu konsumenckiego zawierana jest pomiędzy kredytobiorcą a wskazaną „firmą”. Podmiotem praw i obowiązków związanych z danym stosunkiem prawnym (zarówno cywilnoprawnym jak i publicznoprawnym) może być osoba fizyczna, nie zaś jej firma⁷.

⁵ por. U. Promińska, Komentarz do art. 43⁴ Kodeksu cywilnego [w:] Księżak P. (red.) Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna, LEX 2014

⁶ por. A. Wypiórkiewicz [w:] Kodeks cywilny. Praktyczny komentarz z orzecnictwem, Warszawa 2005, s. 105

⁷ wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 5 września 2006 r., sygn. akt VI SA/Wa 889/06

Warto w tym miejscu wskazać, iż umowa kredytu konsumenckiego stanowi podstawowe źródło informacji o udzielanym kredycie (obok formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ukk). Konsument zawierający umowę powinien otrzymać na jej podstawie komplet informacji, w tym również informacje o charakterze podstawowym jak np. wskazanie imienia i nazwiska kredytodawcy będącego osobą fizyczną.

2. W następnej kolejności należy uzasadnić zarzut naruszenia art. 30 ust. 1 pkt 15 w zw. art. 53 ust. 1 oraz art. 54 ust. 1 i 2 ukk, które stanowią, iż umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać informacje na temat czternastodniowego terminu, sposobu oraz skutku odstąpienia konsumenta od umowy, jak również, że konsument nie może ponosić jakichkolwiek kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia jego spłaty. Ponadto, umowa o kredyt powinna zawierać informację o tym, iż konsument zwraca kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Ustalono, iż praktyka przedsiębiorcy polega na informowaniu konsumentów, iż odstąpienie od umowy pożyczki jest skuteczne wyłącznie w przypadku jednoczesnego zwrotu pożyczki, a także na informowaniu, że w razie odstąpienia od umowy opłata przygotowawcza oraz koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia nie ulegają zwrotowi. Powyższe działania, w ocenie Prezesa Urzędu, stanowią praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wszystkie przekazane przez przedsiębiorcę wzory umów, a także faktycznie zawarte z konsumentami umowy kredytu konsumenckiego zawierają następujące postanowienie umowne: „(...) Odstąpienie jest skuteczne, jeżeli łącznie z w/w oświadczeniem Pożyczkobiorca zwróci kwotę pożyczki. W razie odstąpienia opłata przygotowawcza oraz koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia nie podlegają zwrotowi” – punkt 15 umowy.

Sposób ukształtowania uprawnień konsumenta związanych z odstąpieniem od umowy ustalony przez przedsiębiorcę odbiega zatem w sposób znaczący od poziomu ochrony jaki przewidziany jest w ustawie o kredycie konsumenckim. Zgodnie bowiem z art. 54 ust. 2 ukk, w przypadku odstąpienia od umowy, konsument jest zobowiązany do zwrotu kwoty udostępnionego kredytu wraz z odsetkami nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Przepis ten w sposób wyraźny wskazuje, iż zwrot kwoty pożyczki następuje już po odstąpieniu od umowy, natomiast jego skuteczność w żaden sposób nie jest uzależniona od dokonania zwrotu kwoty pożyczki.

Ponadto, zgodnie z art. 54 ust. 4 ukk w przypadku odstąpienia od umowy, o którym mowa w art. 53 tej ustawy, kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych. Wobec powyższego, w przypadku odstąpienia od umowy przez konsumenta, powinien on otrzymać zwrot wszystkich wniesionych przez niego opłat, poza opłatami na rzecz organów administracyjnych oraz opłat notarialnych. Powyższe uprawnienie wynika wprost z przepisów ustawy o kredycie konsumenckim, w związku z czym niedopuszczalne jest jego ograniczenie bądź wyłączenie na podstawie postanowień umowy kredytu.

Stosowane przez przedsiębiorcę postanowienia umowne uzależniają skuteczność odstąpienia od umowy przez konsumenta od dokonania przez niego zwrotu kwoty pożyczki. Ponadto, w przypadku odstąpienia, nie są zwracane konsumentowi wniesione przez niego opłaty. Ponownie należy wskazać, iż w przepisach ustawy o kredycie konsumenckim nie zostało wprowadzone jakiegokolwiek uregulowanie, które umożliwiłoby uzależnienie skuteczności odstąpienia od umowy od dokonania zwrotu kwoty pożyczki. Praktyka przedsiębiorcy ogranicza zatem w sposób istotny uprawnienia przysługujące konsumentowi na

gruncie ustawy oraz narusza obowiązek informowania konsumenta o przysługujących mu *ex lege* uprawnieniach w tym zakresie.

W związku z powyższym, w przypadku gdyby konsument, któremu przedsiębiorca udzielił kredytu chciałby odstąpić od zawartej umowy, ostateczna decyzja w tej kwestii zostałaby podjęta na podstawie analizy jej postanowień. To właśnie sposób ich ukształtowania decyduje o tym, czy dany konsument uznałby odstąpienie od umowy za korzystne dla niego bądź nie. Dokonane w tym zakresie naruszenia w sposób istotny wpływają zatem na zachowanie rynkowe konsumenta.

Przedsiębiorca dopuścił się zatem działania polegającego na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji odnośnie przysługujących mu uprawnień, w sprzeczności z uregulowaniami ustawy o kredycie konsumenckim. W ocenie Prezesa Urzędu, przedsiębiorca nie spełnił zatem podstawowych obowiązków informacyjnych spoczywających na nim jako na profesjonalnym uczestniku rynku.

W tym miejscu należy przejść do uzasadnienia zarzutu dotyczącego nieinformowania w sposób właściwy konsumentów o terminie w jakim możliwe jest odstąpienie od umowy. Przedstawione przez przedsiębiorcę faktycznie zawarte umowy z konsumentami, w punkcie 15 stwierdzały również, iż „Pożyczkobiorca może odstąpić od umowy bez podania przyczyn w terminie 10 dni od jej zawarcia (...)”. Umowy sporządzone były w oparciu o dwa wzory, wykorzystywane od stycznia do sierpnia 2012 r., a kolejny z nich od września 2012 r. do marca 2014 r. W obydwu stosowanych w powyższych okresach wzorcach umów, postanowienie umowne informujące o prawie do odstąpienia od umowy miało tożsame brzmienie. Przedsiębiorca umożliwiając konsumentowi odstąpienie od umowy w terminie dziesięciu dni od jej zawarcia istotnie ograniczył jego uprawnienia wynikające z ustawy o kredycie konsumenckim. Art. 53 ust. 1 ukk, umożliwiający konsumentowi odstąpienie od umowy w terminie czternastodniowym, posiada charakter bezwzględnie obowiązujący, w związku z czym nie jest możliwe uregulowanie przedmiotowej kwestii w sposób mniej korzystny dla konsumenta⁸. Ustanowienie terminu na odstąpienie od umowy, który byłby krótszy niż termin ustawowy jest bezskuteczne wobec konsumenta. Umieszczenie w treści umowy o kredyt konsumencki postanowień dotyczących uprawnienia do odstąpienia od umowy spełnia przede wszystkim funkcję informacyjną. Konsument powinien bowiem być świadomy prawa jakie przysługuje mu w sposób bezwzględny na mocy art. 53 ust. 1 ukk. Stosując opisane powyżej postanowienia umowne przedsiębiorca naruszył zatem art. 30 ust. 1 pkt 15 nakazujący umieszczenie w treści umowy pożyczki odpowiednich informacji na temat terminu do odstąpienia od umowy – w zw. z art. 53 ust. 1 ukk – tj. przepisem ustanawiającym to uprawnienie.

W toku postępowania przedsiębiorca przedstawił egzemplarze faktycznie zawartych z konsumentami umów według wzorca wykorzystywanego w okresie od 1 kwietnia 2014 r. do końca października 2014 r. Przedstawione wówczas umowy zawierały zmienione postanowienie o treści: „Pożyczkodawca może odstąpić od umowy bez podania przyczyn w terminie 14 dni od jej zawarcia”. Ponadto, analiza egzemplarzy faktycznie zawartych przez przedsiębiorcę umów, sporządzonych w oparciu o aktualnie wykorzystywany wzór umowy pożyczki, wykazała, iż opisana powyżej klauzula jest obecnie stosowana w treści przedmiotowego wzoru umowy.

Niemniej jednak, w obliczu pozostałych naruszeń, polegających na uzależnieniu skuteczności odstąpienia od umowy od zwrotu przez konsumenta udostępnionego mu kredytu oraz na uniemożliwieniu w takim wypadku zwrotu wszystkich uiszczonych opłat, dokonana

⁸ por. Z. Ofiarski, Komentarz do art. 53 [w:] Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz. LEX 2014

przez przedsiębiorcę modyfikacja pozostaje bez faktycznego znaczenia dla konsumenta. W dalszym ciągu bowiem, nie jest on w sposób dostateczny poinformowany o przysługujących mu uprawnieniach w związku z odstąpieniem od umowy kredytu. Terminu na odstąpienie od umowy nie można bowiem rozpatrywać oddzielnie, bez kompleksowej analizy postanowień dotyczących skuteczności odstąpienia od umowy – w tym w szczególności kwestii zwrotu udzielonego przez przedsiębiorcę kredytu.

3. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 30 ust. 1 pkt 21 ukk, ustanawiającego obowiązek umieszczenia w treści umowy kredytowej informacji na temat organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów, stwierdzić należy, że przedsiębiorca w treści stosowanych przez siebie wzorców umów nie dopełnił powyższego obowiązku informacyjnego. Żadna z przedstawionych w toku postępowania umów, które zostały sporządzone na podstawie wykorzystywanych przez niego wzorców umów, nie zawiera informacji wymaganej przez powyższy przepis.

Określony w treści ustawy o kredycie konsumenckim wymóg uzasadniony jest koniecznością poinformowania konsumenta o instytucjach, które w razie wystąpienia nieprawidłowości w relacjach z przedsiębiorcą, posiadają stosowne kompetencje pozwalające na podjęcie działań chroniących interesy konsumentów. Z uwagi na charakter umowy kredytu gotówkowego oraz związane z nią zobowiązania, udzielenie konsumentowi tego typu informacji jest szczególnie istotne z punktu widzenia interesów konsumenta. Organem ustawowo powołanym do ochrony interesów konsumentów jest – zgodnie z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wyposażony on został przez ustawodawcę przede wszystkim w instrumenty orzecznicze z zakresu ochrony konsumentów, które umożliwiają sprawowanie przez niego kontroli przestrzegania przepisów ustaw chroniących interes konsumentów oraz przeciwdziałanie ich naruszeniom. W ocenie Prezesa Urzędu, świadomość konsumentów o przysługujących im uprawnieniach wciąż jest niewystarczająca, wobec czego należy dołożyć wszelkich starań, aby zwiększyć poziom tej wiedzy. Działania polegające na pominięciu takiej informacji – mimo obowiązku informacyjnego wynikającego wprost z ukk – są bezsprzecznie niekorzystne dla konsumenta i nieuczciwe ze strony przedsiębiorcy, który takim działaniami uchyla się od spełnienia ustawowego obowiązku.

W świetle powyższego, Prezes Urzędu uznał, że wskutek niedopełnienia wymogów formalnych umowy pożyczki, określonych w art. 30 ust. 1 pkt 1, 15 i 21 ukk, przedsiębiorca naruszył obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, a zatem, że jego działania miały **charakter bezprawny**.

Ad III. W zakresie punktu III. sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka obejmuje bezprawne działania przedsiębiorcy polegające na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu, a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co wypełnia znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej w rozumieniu art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 upnpr, a poprzez to stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji.

Jedną z podstaw wszczęcia przeciwko przedsiębiorcy postępowania w sprawie możliwości naruszenia chronionych zbiorowych interesów konsumentów było podejrzenie, iż przedsiębiorca mógł wprowadzać konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy otrzymaną przez konsumentów kwotą kredytu, którą mogli swobodnie dysponować, a kosztami jakie musieli ponieść z tego tytułu. Zgodnie z objaśnieniem pojęć stosowanych w ustawie, przez całkowity koszt kredytu należy rozumieć wszelkie koszty, które konsument zobowiązany jest ponieść w

związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu, z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta (art. 5 pkt 6 ukk).

Z kolei pod pojęciem całkowitej kwoty kredytu należy rozumieć sumę wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt (art. 5 pkt 7 ukk). Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta zgodnie z art. 5 pkt 8 ukk, uwzględnia zatem sumę wszystkich kosztów kredytu oraz całkowitej jego kwoty.

Prawidłowa prezentacja zdefiniowanych powyżej wartości w umowie o kredyt konsumentki umożliwia uświadomienie konsumentowi jaką kwotę środków finansowych otrzyma do swobodnego korzystania w ramach umowy oraz jaką cenę będzie zmuszony uiścić z tego tytułu. Wyekspozowanie zależności pomiędzy kwotą udostępnianą kredytobiorcy a całkowitym kosztem kredytu, pozwala na ocenę, czy oferta danego kredytobiorcy jest korzystna czy też nie. Wobec powyższego, poinformowanie konsumenta o całkowitej kwocie kredytu (nieuwzględniającej całkowitego kosztu kredytu) jest szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony prawa konsumenta do swobodnego porównania ofert kredytowych oraz wyboru najkorzystniejszej dla niego oferty. Jednocześnie, najważniejszym źródłem istotnych dla konsumenta informacji na temat otrzymywanego kredytu, obok otrzymywanego formularza informacyjnego jest sama umowa kredytowa.

Warto podkreślić, iż ustawa o kredycie konsumenckim stanowi formę implementacji na grunt polskiego prawodawstwa Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki. Zgodnie z wydanymi przez Komisję Europejską wytycznymi⁹ dotyczącymi wdrażania dyrektywy we wszystkich państwach członkowskich, całkowita kwota kredytu nie obejmuje kwot przeznaczonych na pokrycie kosztów kredytu. Uwzględnienie kredytowanych kosztów zarówno w kwocie kredytu jak i w opisie jego kosztów powoduje, iż oferowany kredyt może wydawać się korzystniejszy niż kredyt w przypadku którego podstawowe wartości kwotowe zostały obliczone oraz zaprezentowane w sposób prawidłowy.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 upnpr praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

Wykładnia terminu „dobrych obyczajów” użytego we wskazanym przepisie, wymaga sięgnięcia do treści dyrektywy 2005/29/WE o nieuczciwych praktykach handlowych, która została implementowana do polskiego systemu prawnego poprzez uchwalenie ustawy o nieuczciwych praktykach rynkowych. Wskazana dyrektywa, posługuje się terminem „staranności zawodowej” w odniesieniu do czynnika stanowiącego jedno z kryterium oceny czy dana praktyka powinna zostać uznana za nieuczciwą. Pod pojęciem staranności zawodowej ustawodawca europejski rozumie "standard dotyczący szczególnej wiedzy i staranności, których można w racjonalny sposób oczekiwać od przedsiębiorcy w jego relacjach z konsumentami, zgodnie z uczciwymi praktykami rynkowymi i/lub ogólną zasadą dobrej wiary w zakresie jego działalności" (art. 2 lit. h) dyrektywy 2005/29/WE.

W celu zdefiniowania „dobrych obyczajów” o których mowa w art. 4 ust. 1 upnpr, w odniesieniu do okoliczności niniejszej sprawy, zasadne jest skorzystanie z definicji

⁹ „Wytyczne w sprawie stosowania przepisów dyrektywy o kredycie konsumenckim dotyczących rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania” (Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge.

ukształtowanej na gruncie opisanej dyrektywy, nawet pomimo faktu, iż ustawodawca europejski posłużył się terminem nie w pełni tożsamym z terminologią polskiej ustawy. Wykładnia pojęcia „dobrych obyczajów” a przez to wyznaczenie jednoznacznych kryteriów kwalifikacji na jego podstawie danej praktyki jako nieuczciwej, zawsze wymaga bowiem analizy i odniesienia do konkretnego stanu faktycznego sprawy.

Należy wskazać w tym miejscu, iż przedsiębiorca prowadzący działalność polegającą na udzielaniu kredytów powinien posiadać kompletną wiedzę na temat wszystkich regulacji prawnych związanych z tą działalnością. W ocenie Prezesa Urzędu, ww. przedsiębiorca nie dopełnił „standardów szczególnej wiedzy i staranności”, o których mowa we wskazanej dyrektywie, z uwagi na fakt, iż tworząc wykorzystywany przez niego wzór umowy, zaprezentował w nim informacje dotyczące udzielanego kredytu w sposób sprzeczny z regulacjami ustawowymi tj. ustawą o kredycie konsumenckim. Takie postępowanie godzi w zasadę dobrej wiary w zakresie jego działalności. Konsument, z uwagi na fakt, iż jest słabszą stroną stosunku prawnego zawartego z przedsiębiorcą nie ma obowiązku znać wszystkich przepisów prawnych, które związane są z zawieraną umową. To na przedsiębiorcy spoczywa bezwzględny obowiązek poinformowania konsumenta o wszystkich okolicznościach związanych z zawieraną umową kredytową a w szczególności o prawidłowo wyliczonych kosztach kredytu oraz jego kwocie. Zdaniem Prezesa Urzędu obowiązek ten nie został w niniejszej sprawie spełniony.

Natomiast zgodnie z art. 5 ust. 1 upnr praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Stąd też to w odniesieniu do przeciętnego konsumenta powinna być dokonywana ocena każdej praktyki rynkowej, w tym praktyki polegającej na działaniu i zaniechaniu wprowadzającym w błąd.

Definicja przeciętnego konsumenta zamieszczona w upnr jest wynikiem dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej jako „TSUE” – dawniej: Europejski Trybunał Sprawiedliwości). Stopniowy rozwój orzecznictwa TSUE doprowadził do utrwalenia modelu konsumenta jako konsumenta rozważnego, przeciętnie zorientowanego, mającego prawo do rzetelnej informacji niewprowadzającej w błąd, zawierającej wszelkie niezbędne dane wynikające z funkcji i przeznaczenia danego towaru. To czego można oczekiwać od rozsądnego konsumenta wynika przede wszystkim z tego, jak daleko sięga obowiązek informacji handlowej, jej dostępności, jasności, niedwuznaczności, pełności i odpowiedniości. W świetle orzecznictwa TSUE poziom percepcji i uwagi konsumenta różni się w zależności od tego, jakiego produktu dotyczy praktyka rynkowa oraz w jakich okolicznościach produkt ten jest nabywany¹⁰.

Zgodnie z art. 2 pkt 8 upnr przez przeciętnego konsumenta rozumie się konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. Oceny tej powinno dokonać się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak m.in. wiek, wykształcenie, sprawność fizyczna czy umysłowa. Wzorzec przeciętnego konsumenta nie jest stały, zmienia się bowiem w zależności od okoliczności konkretnego przypadku.

¹⁰ por. C-342/97 Lloyd Schuhfabrik Meyer Rec. 1999, s. I-3819, pkt 26; C-299/99 Philips Rec. 2002, s. I-5475, pkt 63, a także wyroki z 2007 r. w sprawach C-353/03 Nestle przeciwko Mars, pkt 25; T-241/05 Procter & Gamble, pkt 43; T-33/04 House of Donut Int, pkt 50-51

W przedmiotowej sprawie oferowane przez przedsiębiorcę umowy kredytu konsumenckiego nie były skierowane do szczególnej grupy konsumentów. Odbiorcami oferty przedsiębiorcy były różne osoby, w różnym wieku, o zróżnicowanym wykształceniu i dochodach oraz świadomości o otaczającej ich rzeczywistości. Na potrzeby niniejszej sprawy konstrukcję modelu przeciętnego konsumenta należy stworzyć bez odwoływania się do przynależności do szczególnej grupy konsumentów. Niemniej jednak należy stwierdzić, że przeciętny konsument ma także prawo odebrać kierowany do niego przekaz w sposób dosłowny zakładając, że przedsiębiorca wysyłający takie komunikaty – jako profesjonalista – jest podmiotem wiarygodnym i przekazuje informacje w sposób jasny, jednoznaczny i niewprowadzający w błąd.

Doktryna stoi na stanowisku, iż praktyki rynkowe wprowadzające w błąd należy uznać za szczególnie nieuczciwe. Uważa się bowiem, że to właśnie one w sposób szczególnie intensywny oddziałują na sferę decyzyjną konsumenta, prowadząc do zniekształcenia jego decyzji rynkowych. Wykluczają tym samym możliwość podjęcia świadomej decyzji rynkowej przez konsumenta. Należy zatem uznać, że tego typu praktyki posiadają szczególną moc sterowania wyborem adresata.

Jak wspomniano już wyżej, prawidłowe zaprezentowanie proporcji pomiędzy kwotą kredytu a całkowitym jego kosztem wpływa w sposób istotny na zachowanie rynkowe konsumenta, gdyż pozwala mu na swobodne porównanie ofert różnych kredytodawców. Działania przedsiębiorcy polegające na prezentowaniu informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, mogły wprowadzać konsumentów w błąd i doprowadzać tym samym do wyboru mniej korzystnej oferty kredytowej. Mogło to więc powodować w konsekwencji podjęcie przez konsumenta decyzji, której w niezakłóconych warunkach rynkowych by nie podjął. Wobec powyższego, najważniejsze z punktu widzenia kwalifikacji danego zachowania przedsiębiorcy jako działania wprowadzającego w błąd jest dokonanie jego oceny z punktu widzenia przeciętnego konsumenta. Bez znaczenia jest w tym wypadku kwestia umyślnego lub nieumyślnego działania danego przedsiębiorcy.

W treści przekazanych przez przedsiębiorcę faktycznie zawartych umów z konsumentami, sporządzanych według dwóch odrębnych wzorów, wykorzystywanych kolejno od stycznia 2012 r. do sierpnia 2012 r. oraz od września 2012 r. do marca 2014 r. w sposób wprowadzający w błąd określono proporcję pomiędzy całkowitą kwotą kredytu a całkowitym kosztem kredytu. W punkcie 1. każdej z przedstawionych umów przedsiębiorca stwierdzał, iż udziela pożyczkobiorcy pożyczki, której kwota uwzględniała również kredytowany koszt kredytu. Wysokość rzeczywiście przekazywanej konsumentowi do swobodnego korzystania kwoty różniła się zatem od wartości wskazanej w umowie pożyczki. Jednocześnie, we wskazanych dwóch wzorach umów, przedsiębiorca nie dokonał dodatkowych wyjaśnień dotyczących całkowitej kwoty kredytu, nie wskazując tym samym, iż uwzględnia ona również kredytowane koszty kredytu. W toku postępowania przedsiębiorca przedstawił trzy faktycznie zawarte z konsumentami umowy o kredyt konsumencki sporządzone w oparciu o wzór umowy wykorzystywany w okresie od 1 kwietnia 2014 r. do 31 października 2014 r. Z treści przedłożonych umów wynika, iż przedsiębiorca dokonał zmiany stosowanego wzorca umowy, formułując punkt 2 umowy w następujący sposób: „Pożyczkodawca oświadcza, że przekaze Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki w wysokości określonej w punkcie 1. pomniejszoną o koszty Pożyczki wymienione w punkcie 7 umowy (...)”. W ocenie Prezesa Urzędu dokonana zmiana stosowanego wzorca nie wyeliminowała możliwości wprowadzenia konsumenta w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu. Kwota kredytu, uwzględniająca również jego koszty, nadal była prezentowana grubszą czcionką w sposób pozwalający przypuszczać, iż jest kwotą która przekazywana jest konsumentowi.

Dodatkowa klauzula umieszczona w treści umowy nie wpływała w sposób wystarczający na stopień poinformowania konsumenta o tych wielkościach. Przekazane przez przedsiębiorcę umowy zawarte w oparciu o aktualnie wykorzystywany wzór umowy pożyczki również zawierają klauzule ukształtowane w opisany powyżej sposób. W ocenie Prezesa Urzędu przedsiębiorca nie zmienił zatem swojej praktyki dotyczącej informowania konsumentów o kwocie udzielanego kredytu. Prawidłowa prezentacja zdefiniowanych powyżej wartości (kwota kredytu oraz całkowity jego koszt) umożliwia uświadomienie konsumentowi jaką kwotę środków finansowych otrzyma do swobodnego korzystania w ramach umowy oraz jaką cenę będzie zmuszony uiścić z tego tytułu. Wyeksponowanie zależności pomiędzy kwotą udostępnianą kredytobiorcy a całkowitym kosztem kredytu, pozwala na ocenę, czy oferta danego kredytobiorcy jest korzystna czy też nie. Wobec powyższego, poinformowanie konsumenta o całkowitej kwocie kredytu (nieuwzględniającej całkowitego kosztu kredytu) jest szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony prawa konsumenta do swobodnego porównania ofert kredytowych oraz wyboru najkorzystniejszej dla niego oferty.

Opisane działania przedsiębiorcy wprowadzały zatem konsumentów w błąd, a w konsekwencji wyczerpywały znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej zdefiniowanej w art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 upnpr, a poprzez to stanowiły praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stwierdzono zatem, że przedsiębiorca stosował nieuczciwą praktykę rynkową, a zatem, że jego działania miały **charakter bezprawny**.

Ad IV. W zakresie punktu IV sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczyła bezprawnych działań przedsiębiorcy polegających na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat terminu wypłaty kredytu, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 5 ukk. Zgodnie z tym przepisem umowa o kredyt konsumencki powinna określać termin i sposób wypłaty kredytu. Powyższe naruszenie stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Analiza przekazanych przez przedsiębiorcę faktycznie zawartych z konsumentami umów kredytu konsumenckiego pozwoliła bowiem ustalić, że stosowany od kwietnia 2014 r. do października 2014 r. wzór umowy pożyczki zawierał następujące postanowienie umowne: „2. Pożyczkodawca oświadcza, że przekaze Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki (...) na konto wskazane przez Pożyczkobiorcę w dołączonym wniosku”. Powyższe postanowienie nie wskazywało w jakim terminie zostanie dokonana wypłata kredytu na rzecz pożyczkobiorcy, pomimo, iż obowiązek wskazania tego typu terminu wynika wprost z art. 30 ust. 1 pkt 5 ukk. Należy podkreślić, iż to rolą kredytodawcy jest zorganizowanie systemu obsługi kredytowej w sposób przejrzysty. Niedopuszczalne jest przerzucanie na konsumenta ryzyka związanego z funkcjonowaniem tego systemu oraz ewentualnymi opóźnieniami w realizacji czynności związanych z obsługą kredytową.

Stwierdzono zatem, że przedsiębiorca nie dopełniał spoczywającego na nim obowiązku informacyjnego, a zatem, że jego działania miały **charakter bezprawny**.

Stwierdzenie zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W tym przypadku, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu

praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W zakresie punktu IV. sentencji niniejszej decyzji należy wskazać, że w toku postępowania przedsiębiorca dokonał zmiany stosowanego wzorca umowy poprzez wprowadzenie postanowienia o treści: „2. Pożyczkodawca oświadcza, że przekaze Pożyczkobiorcy całą kwotę pożyczki (...) w dniu podpisania umowy, a pożyczkobiorca odbiór w/w kwoty kwituje podpisem”. W ramach obecnej praktyki przedsiębiorcy, kwota pożyczki przekazywana była konsumentowi w dniu zawarcia umowy, co określone jest w treści ww. klauzuli. Zmieniony wzorec umowy pożyczki obowiązywał od 1 listopada 2014 r. W związku z tym należało przyjąć, iż z tym właśnie dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów rozważanej punkcie IV. sentencji niniejszej decyzji.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z 10 kwietnia 2008 r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy orzekł też, że „praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowania przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu w obrocie z konsumentami umów naruszających obowiązek udzielenia konsumentom rzetelnych, prawdziwych oraz pełnych informacji, a także na stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych godzą w zbiorowe interesy konsumentów. W odniesieniu do punktu I. sentencji niniejszej decyzji zachowanie przedsiębiorcy godziło w zbiorowe interesy konsumentów, gdyż wskutek zaniechania wręczania konsumentom formularza informacyjnego doszło do pogorszenia sytuacji prawnej i ekonomicznej konsumentów. Przedmiotowe zaniechanie pozbawiało konsumentów możliwości porównania różnych produktów na rynku i podjęcie decyzji, czy zawrzeć umowę o kredyt konsumencki. Z kolei praktyka przedsiębiorcy opisana w punkcie II. godziła w zbiorowe interesy konsumentów, gdyż brak wymaganych prawem informacji pogorszył sytuację prawną i ekonomiczną konsumentów. Zostali oni pozbawieni informacji o istotnych warunkach zawieranych umów, w tym także dotyczących przyznanych im ustawowo uprawnień. Również praktyka punktu III. godziła w zbiorowe interesy konsumentów, gdyż wskutek stosowania zakwestionowanych w umowach wyliczeń doszło lub mogło dojść do pogorszenia sytuacji konsumentów oraz

naruszone mogły zostać ich interesy ekonomiczne. Niedopuszczalna jest bowiem praktyka na podstawie której konsument jest informowany w sposób nieprawidłowy oraz wprowadzający w błąd o proporcji pomiędzy całkowitą kwotą kredytu a jego kosztem.

W rozważanym przypadku przedsiębiorca oferował swoje usługi nieograniczonej grupie osób. W umowach nie określono żadnych formalnych barier ich zawarcia. Dlatego też zostało uznane, iż adresatami oferty są wszyscy potencjalni konsumenci chcący zaciągnąć kredyt konsumencki. Istotne w tym przypadku jest to, iż przedsiębiorca zawierał umowy w oparciu o przygotowane wcześniej wzory umów, a więc jego działania nie były skierowane do zindywidualizowanych konsumentów, lecz do każdego potencjalnego konsumenta.

Na poparcie powyższego należy przytoczyć stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który wskazał, iż „jeżeli potencjalną daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach, to ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów”¹¹. Tak więc w rozpatrywanym stanie faktycznym działanie przedsiębiorcy nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz wpływa niekorzystnie na interesy potencjalnie nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że wszystkie przesłanki z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały spełnione, co oznacza, iż przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec tego orzeczono jak w punktach I-IV. sentencji niniejszej decyzji.

Ad V. Na mocy art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 – zwanej dalej także „k.p.a.”), gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części. Przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania lub może powstać w czasie jego trwania. Stanowisko takie zostało poparte w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 4 lutego 2009 r. (sygn. akt II SA/Gl 1038/08), który orzekł, że „Przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organem administracji” (LEX nr 489456).

W toku niniejszego postępowania postawiono przedsiębiorcy zarzuty bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat:

1. warunków, na jakich odsetki za nieterminową spłatę zobowiązania mogą ulec zmianie, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),
2. skutków braku płatności, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

¹¹ wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII Ama 26/08.

3. sposobu zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

4. możliwości korzystania z pozasądowego rozstrzygnięcia sporów oraz zasadach dostępu do tej procedury, jeżeli takie prawo przysługuje konsumentowi, co mogło być niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 20 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 ze zm.),

a poprzez to mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

W zakresie punktów V.1.-V.3. należy wskazać, iż we wszystkich przedstawionych przez przedsiębiorcę umowach zawartych z konsumentami w oparciu o wykorzystywane przez niego wzorce umowne znajdują się następujące postanowienia umowne:

„11. W przypadku zwłoki w spłacie pożyczki, pobierane będą odsetki umowne w wysokości nieprzekraczającej czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym. W dniu zawarcia umowy strony ustalają odsetki umowne w wysokości *** w stosunku rocznym. Oprocentowanie to może ulegać zmianie wraz ze zmianą wysokości stopy kredytu lombardowego NBP bez konieczności dokonywania zmian do niniejszej umowy”.

„12. W przypadku nie wykonania przez Przedsiębiorcę zobowiązań wynikających z umowy, będzie on zobowiązany do poniesienia następujących kosztów: (...)”.

„13. Zabezpieczenie pożyczki stanowią ruchomości będące własnością pożyczkobiorcy przewłaszczone na rzecz Pożyczkodawcy odrębną umową, weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową lub obie te formy zabezpieczenia, w zależności od uznania Pożyczkodawcy”.

Ponadto, Regulamin Udzielania Pożyczek Pieniężnych, stosowany przez Przedsiębiorcę zawiera następujące postanowienia:

„3. W przypadku braku spłaty pożyczki w określonym w umowie terminie:

- a) Pożyczkodawca ma prawo zaspokojenia swojego roszczenia z ustanowionych zabezpieczeń,
- b) Pożyczkodawca pobiera odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości określonej w umowie,
- c) Pożyczkobiorca poniesie dodatkowe koszty zw. z czynnościami windykatorów określone w umowie.

4. Pożyczkobiorca, w przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z umowy, poniesie dodatkowe koszty postępowania sądowego i postępowania egzekucyjnego określone w obowiązujących przepisach prawa, tj. Ustawa z dnia (...)”.

Wobec powyższego spełnione zostały przez przedsiębiorcę obowiązki informacyjne nałożone na niego na mocy art. 30 ust. 1 pkt 11, 12 oraz 14 ukk. W zawieranych z konsumentami umowach została bowiem zawarta informacja na temat warunków, na jakich odsetki za nieterminową spłatę zobowiązania mogą ulec zmianie, jak też informacja na temat skutków braku płatności oraz sposobu zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu – punkt V.1.-V.3. sentencji niniejszej decyzji.

Odnosnie punktu V.4. należy zaś wskazać, iż w ramach zawieranych umów pożyczek przedsiębiorca nie przewiduje możliwości korzystania z pozasądowego sposobu rozstrzygnięcia sporów. Z uwagi na powyższe nie był więc zobligowany do określenia zasad dostępu do tej procedury. W związku z powyższym brak jest podstaw do stwierdzenia, że stosowana przez

przedsiębiorcę praktyka – analizowana w tym punkcie – może naruszać przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W tym stanie rzeczy, zasadne jest umorzenie postępowania w tym zakresie. W związku z powyższym orzeczono jak w punktach V.1.-V.4. sentencji niniejszej decyzji.

Ad VI. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia umyślnie, czy też nieumyślnie. Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ustalając wysokość kary pieniężnej w decyzjach stwierdzających naruszenie zakazów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, należy zatem uwzględnić wagę tego naruszenia, rozmiar skutków stosowanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jak również zaistniałe okoliczności obciążające i łagodzące.

Tytułem wyjaśnienia należy wskazać, że 18 stycznia 2015 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2014 poz. 945) – zwanej dalej: „ustawą o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów”, które między innymi zmieniły brzmienie art. 106 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie jednak z art. 3 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do spraw, w których postępowanie wszczęto przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, o ile przepis art. 4, art. 7, art. 10 i art. 11 nie stanowią inaczej. Niniejsze postępowanie zostało wszczęte przed dniem 18 stycznia 2015 r., a w zakresie nakładania kary pieniężnej nie ma zastosowania przepis art. 4, art. 7 art. 10 lub art. 11 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co oznacza, że przy nakładaniu kary pieniężnej znajdzie zastosowanie art. 106 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w brzmieniu obowiązującym przed 18 stycznia 2015 r.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Przedsiębiorca, jako profesjonalista powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować bezprawnych postanowień, ani w żaden inny sposób godzić w interesy konsumentów. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania za naruszenie przez niego zbiorowych interesów konsumentów. Poza wymiarem indywidualnym kary należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W punktach I.-IV. sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 oraz w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powyższe daje podstawy do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszych kar jest przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2015 r., który wyniósł [...] zł (słownie: [...]), w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to kara pieniężna w wysokości [...] zł.

Ustalenie wymiaru kar pieniężnych w przedmiotowej sprawie ma charakter wieloetapowy, co spowodowane jest zaistnieniem okoliczności mających wpływ na jej wysokość. Ustalając wymiary kar pieniężnych za naruszenia stwierdzone punktach I.-IV. sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokona oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustali kwotę bazową, stanowiącą podstawę dla dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokona gradacji ustalonej kwoty bazowej.

VI.1 Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie I. sentencji decyzji polegającego na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nieprzekazywanie konsumentom przez kredytodawcę danych, o jakich mowa w art. 13 ust. 1 i 2 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk, na formularzu informacyjnym w formie określonej w załączniku nr 1 do tej ustawy, co z kolei kwalifikowane jest jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W przedmiotowym przypadku ustalając wyjściowy poziom kary pieniężnej wzięto pod uwagę naturę naruszenia. Wyznaczając wagę naruszenia Prezes Urzędu wziął pod uwagę bezpośredni wpływ stosowania zakwestionowanej praktyki na pogorszenie się sytuacji konsumentów w stosunku do praw przyznanych im przez przepisy prawa. Prezes Urzędu uwzględnił, iż w niniejszym przypadku zakwestionowana praktyka ujawniła się na etapie przedkontraktowym. Ze względu na specyfikę umów o kredyt konsumencki, a także na wskazane zaniechanie – wagę tego naruszenia należało określić jako znaczną. Na skutek przedmiotowego zaniechania pogorszeniu uległa sytuacja prawna konsumentów. Nieprzekazywanie konsumentom formularza informacyjnego pozbawiało ich wiedzy koniecznej do prawidłowego, świadomego i czynnego uczestniczenia w rynku, czym przyczyniać się mogło do osłabienia ich sytuacji, a tym samym naruszać ich interesy rozumiane jako prawo do uzyskania wraz z treścią umowy pełnej i zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa informacji na temat praw i obowiązków stron umowy o kredyt konsumencki. W kontekście analizy wagi stwierdzonego naruszenia wzięto także pod uwagę długi, przekraczający 4 lata okres stosowania zakwestionowanej praktyki – od 18 grudnia 2011 r. (od dnia wejścia w życie obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim).

Nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy naruszenie dokonane było umyślnie czy też nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Opisane działania podejmowane przez przedsiębiorcę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej powinny być uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Podkreślić należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca powinien mieć świadomość, że ustawa o kredycie konsumenckim wymaga od kredytodawców będących profesjonalnymi uczestnikami rynku by przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki podać konsumentowi na trwałym nośniku zakres danych określony w treści art. 13 ust. 1 i 2 ukk. Ponadto, przedmiotowe informacje powinny zostać przekazane konsumentowi w formie formularza informacyjnego, którego wzór został określony w załączniku nr 1 do ustawy o kredycie konsumenckim (art. 14 ust. 1 ukk). Dlatego zdaniem Prezesa Urzędu zachowanie przedsiębiorcy objęte punktem I. sentencji niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego. Całokształt okoliczności sprawy daje podstawę do stwierdzenia, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia opisanego w punkcie I. sentencji decyzji nieumyślnie.

Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W oparciu o osiągnięty przez przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń. Prezes Urzędu uznał, iż natura stwierdzonego naruszenia uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary pieniężnej na poziomie [...] % przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2015 r., czyli na poziomie **1082,76 zł**.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zaszyły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiły jednak żadne okoliczności łagodzące lub też obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary pieniężnej. W związku z powyższym wymiar kary pieniężnej ustalono na poziomie **1083 zł**.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie I. sentencji niniejszej decyzji określono na poziomie 1083 zł, co stanowi [...] % przychodu oraz [...] % maksymalnego wymiaru kary. Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W tych okolicznościach należało orzec, jak w punkcie **VI.1.** sentencji niniejszej decyzji.

VI.2 Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie II. sentencji decyzji polegającego na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat imienia i nazwiska kredytodawcy, terminu, sposobu oraz skutków odstąpienia konsumenta od umowy kredytu, a także na temat organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 1, 15 oraz 21 ukk, a poprzez to stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu uwzględnił, iż w niniejszym przypadku zakwestionowane praktyki ujawniają się na etapie zawierania kontraktu, jednakże rzutują lub też mogą rzutować na etap jego wykonywania. Ze względu na specyfikę umów o kredyt konsumencki, a także rodzaj pominiętych danych, wagę zaniechania dotyczącego informacji na temat imienia i nazwiska kredytodawcy, terminu wypłaty kredytu, terminu, sposobu oraz skutków odstąpienia konsumenta od umowy kredytu określono jako znaczną, a wagę zaniechania dotyczącego informacji na temat organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów określono jako umiarkowaną. Miarkując niniejszą karę zwrócono również uwagę na to, że rozważane zaniechania nie powodowały wyłączenia przysługujących konsumentom uprawnień, czy nałożenia na nich nowych obowiązków. Wprawdzie powodowały one niedoinformowanie konsumentów, co mogło skutkować utrudnieniami np. w dochodzeniu roszczeń, jednakże nie niweczyło ono w definitywny sposób przewidzianych prawem możliwości. Ponadto ustalenia dokonane w toku niniejszego postępowania dają podstawy do przyjęcia, iż zakwestionowane praktyki są stosowane w sposób długotrwały, gdyż przedsiębiorca stosuje wzorzec umowy pożyczki oraz regulamin udzielania pożyczki, które to dokumenty nie zawierają wymaganych prawem informacji, a na podstawie których zawierane są umowy pożyczki, od 18 grudnia 2011 r. (od dnia wejścia w życie obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim) – tj. od ponad czterech lat.

Nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy naruszenie dokonane było umyślne czy też nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu nakładając karę pieniężną Prezes Urzędu uwzględnił, że przedsiębiorca jako profesjonalista formułując treść umów kredytu konsumenckiego powinien wykazać się odpowiednią starannością i dbałością tak, aby nie zostały naruszone powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Przedsiębiorca powinien być świadomy faktu, że zakwestionowane w niniejszej decyzji zachowanie jest niedopuszczalne w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dlatego zdaniem Prezesa Urzędu zachowanie przedsiębiorcy objęte punktem II. sentencji niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego. Całokształt okoliczności sprawy daje podstawę do stwierdzenia, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia opisanego w punkcie II. sentencji decyzji nieumyślnie. Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W oparciu o osiągnięty przez przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie [...] % przychodu, czyli na poziomie **2165,52 zł**.

Na tak określoną kwotę bazową złożyło się zaniechanie informowania konsumentów o imieniu i nazwisku kredytodawcy, dla którego przyjęto kwotę bazową na poziomie [...] % przychodu. Przyjęcie kwoty bazowej na tym poziomie jest związane z możliwością utrudnienia dochodzenia roszczeń konsumentom. Na poziomie [...] % kwoty bazowej przychodu przedsiębiorcy określono zaniechanie udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji dotyczące terminu, sposobu oraz skutków odstąpienia konsumenta od umowy kredytu, gdyż zaniechanie to może utrudniać lub wręcz udaremniać skorzystanie konsumentowi z tego prawa. Z kolei brak informacji o organie nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów pozwolił na określenie kwoty bazowej na poziomie [...] % przychodu, z uwagi na utrudnienie konsumentowi zgłoszenia ewentualnych nieprawidłowości na poszczególnych etapach kontraktowania.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiły jednak żadne okoliczności łagodzące lub też obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary pieniężnej. W związku z powyższym wymiar kary pieniężnej ustalono na poziomie **2166 zł**.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie II. sentencji niniejszej decyzji określono na poziomie 2166 zł, co stanowi [...] % przychodu oraz [...] % maksymalnego wymiaru kary. Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W tych okolicznościach należało orzec, jak w punkcie **VI.2.** sentencji niniejszej decyzji.

VI.3. Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie III. sentencji decyzji dotyczącego praktyki polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa

w art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 upnpr, naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu uwzględnił, iż w niniejszym przypadku zakwestionowane praktyki ujawniają się na etapie zawierania kontraktu, jednakże rzutują lub też mogą rzutować na etap jego wykonywania. Ze względu na specyfikę umów o kredyt konsumencki, a także rodzaj stwierdzonego naruszenia, wagę tej praktyki określono jako znaczną. Miarkując niniejszą karę zwrócono również uwagę na to, że skutkiem ocenianej praktyki mogło być wprowadzenie konsumentów w błąd co do istotnych cech oferowanego kredytu na etapie zawierania umowy. Stosowana praktyka mogła powodować błędne wyobrażenie co do rzeczywistej wielkości środków przekazywanych w ramach umowy kredytowej. Sposób prezentacji przez przedsiębiorcę danych dotyczących oferowanego kredytu, mógł prowadzić do mylnego wniosku, iż jest on tańszy, niż w rzeczywistości. Efektem przedmiotowego naruszenia mogło być podjęcie przez konsumenta decyzji o zawarciu umowy, której inaczej by nie podjął, gdyby miał świadomość, iż różnica pomiędzy faktycznie otrzymanymi środkami, a kosztami, które wiążą się z zaciągnięciem tego kredytu jest większa. Ponadto ustalenia dokonane w toku niniejszego postępowania dają podstawy do przyjęcia, iż kwestionowana praktyka jest stosowana w sposób długotrwały, gdyż przedsiębiorca stosuje wzorzec umowy pożyczki oraz regulamin udzielania pożyczki, które to dokumenty zawierały wprowadzające w błąd informacje dotyczące całkowitej kwoty kredytu, a na podstawie których zawierane były umowy pożyczki, od 18 grudnia 2011 r. (od dnia wejścia w życie obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim) – tj. od ponad czterech lat.

Nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy naruszenie dokonane było umyślnie czy też nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Opisane działania podejmowane przez Przedsiębiorcę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej powinny być uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Podkreślić należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca prowadzący działalność polegającą na udzielaniu pożyczek gotówkowych konsumentom, powinien być w pełni świadomy, iż ustawa o kredycie konsumenckim wymaga by w treści umów o kredyt konsumencki zostały zawarte prawidłowe informacje na temat całkowitej kwoty kredytu oraz całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta. Ponadto, przedsiębiorca powinien zdawać sobie sprawę, iż wartości te muszą być wyliczone oraz zaprezentowane oddzielnie, nawet w sytuacji gdy koszty kredytu są kredytowane przez kredytodawcę. Całkowita kwota kredytu powinna bowiem uwzględniać wyłącznie kwotę środków udostępnionych konsumentowi do swobodnego korzystania. Dlatego zdaniem Prezesa Urzędu zachowanie przedsiębiorcy objęte punktem III. sentencji niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego. Całokształt okoliczności sprawy daje podstawę do stwierdzenia, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia opisanego w punkcie III. sentencji decyzji nieumyślnie. Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W oparciu o osiągnięty przez przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie [...] % przychodu, czyli na poziomie **1082,76 zł**.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W

przedmiotowej sprawie nie wystąpiły jednak żadne okoliczności łagodzące lub też obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary pieniężnej. W związku z powyższym wymiar kary pieniężnej ustalono na poziomie **1083 zł**.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie III. sentencji niniejszej decyzji określono na poziomie 1083 zł, co stanowi [...] % przychodu oraz [...] % maksymalnego wymiaru kary. Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W tych okolicznościach należało orzec, jak w punkcie **VI.3.** sentencji niniejszej decyzji.

VI.4. Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na Przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie IV. sentencji decyzji polegającego na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zawieranych z konsumentami umowach kredytu konsumenckiego na temat terminu wypłaty kredytu, co jest niezgodne z art. 30 ust. 1 pkt 5 ukk, a poprzez to stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu uwzględnił, iż w niniejszym przypadku zakwestionowana praktyka ujawniała się na etapie zawierania kontraktu, jednakże rzutowała lub też mogła rzutować na etap jego wykonywania. Ze względu na specyfikę umów o kredyt konsumencki, a także rodzaj pominiętych danych, wagę tej praktyki określono jako umiarkowaną. Miarkując niniejszą karę zwrócono również uwagę na to, że rozważane zaniechanie powodowało stan niepewności oraz niedoinformowanie konsumentów, co mogło skutkować np. utrudnieniami związanymi z wypłatą przez kredytodawcę kwoty pożyczki w umówionym terminie. W kontekście analizy wagi stwierdzonego naruszenia wzięto także pod uwagę krótki, nieprzekraczający roku okres stosowania zakwestionowanej praktyki, tj. od kwietnia 2014 r. do października 2014 r.

Nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy naruszenie dokonane było umyślnie czy też nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Opisane działania podejmowane przez przedsiębiorcę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej powinny być uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Podkreślić należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca prowadzący działalność polegającą na udzielaniu pożyczek gotówkowych konsumentom, powinien mieć świadomość, że ustawa o kredycie konsumenckim wymaga od kredytodawców będących profesjonalnymi uczestnikami rynku by w stosowanych przez siebie umowach zawierali komplet informacji wymienionych w jej treści, w tym także informacje na temat terminu wypłaty kredytu. Dlatego zdaniem Prezesa Urzędu zachowanie przedsiębiorcy objęte punktem IV. sentencji niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego. Całokształt okoliczności sprawy daje podstawę do stwierdzenia, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia opisanego w punkcie IV. sentencji decyzji nieumyślnie. Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W oparciu o osiągnięty przez przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie [...] % przychodu, czyli na poziomie **541,38 zł**.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. Okolicznością łagodzącą, która wystąpiła w niniejszej sprawie, było zaniechanie przez przedsiębiorcę stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Należy wskazać, iż do zaniechania przedmiotowej praktyki doszło już w trakcie postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, co pozwoliło na obniżenie wysokości kary pieniężnej o 20 %. Wobec powyższego, wysokość kary pieniężnej zmniejszono do kwoty **433 zł**.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie IV. sentencji niniejszej decyzji określono na poziomie 433 zł, co stanowi [...] % przychodu oraz [...] % maksymalnego wymiaru kary. Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W tych okolicznościach należało orzec, jak w punkcie **VI.4.** sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

VII. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.

Zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56, a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Zgodnie z art. 264 § 1 k.p.a. jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu w punktach I.-IV. sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną postępowania. W związku z powyższym postanowiono obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości **76 PLN** (słownie: siedemdziesięciu sześciu złotych).

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – w wersji sprzed 18 stycznia 2015 r. – w związku z art. 3 i 11 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie

ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945) oraz na podstawie art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie VII. niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego i na podstawie art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945), można wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH
Maciej Fragsztajn